

KVALITA ŽIVOTA PACIENTIEK PO LIEČBE RAKOVINY PRSNÍKA

Veronika Chlebcová, Veronika Boleková, Eva Naništová
Ústav klinickej psychológie, Fakulta psychológie PEVŠ

PANEURÓPSKA VYSOKÁ ŠKOLA

Fakulta psychológie

ÚVOD

Rakovina prsníka je najčastejším onkologickým ochorením u žien na Slovensku (Globocan, 2018).

Ťažkosti súvisiace s onkologickým ochorením a liečbou dlhodobo ovplyvňujú život pacientov ich kvalitu života.

Kvalita života

„vnímanie jednotlivcov a ich postavenie v živote v kontexte kultúrnych a hodnotových systémov, v ktorých žijú a vo vzťahu k ich cieľom, očakávaniam, štandardom a záujmom“ (WHO, 1996, s. 5).

Kvalitu života nie je možné redukovať, zahŕňa všetky oblasti života - vrátane fyzického zdravia, psychického prežívania, sociálnych vzťahov a prostredia, v ktorom žijeme (WHO, 1999).

CIEĽ VÝSKUMU

Cieľom výskumu bolo zistiť, či existuje vzťah medzi kvalitou života (v oblastiach fyzické zdravie, psychické zdravie, sociálne vzťahy a prostredie) a zvolenými socio-demografickými a klinickými ukazovateľmi.

VÝSKUMNÁ OTÁZKA

- VO1: Existujú rozdiely v kvalite života medzi participantkami v závislosti od dosiahnutého vzdelania?
VO2: Existujú rozdiely v kvalite života medzi participantkami v zamestnaní, na dôchodku a na invalidnom dôchodku?
VO3: Ako silný je vzťah medzi kvalitou života a mierou pracovnej vyťaženia?
VO4: Existujú rozdiely v kvalite života medzi participantkami, ktoré sú bez partnera, vydaté, rozvedené, ovdovené a zadané?
VO5: Existujú rozdiely v kvalite života medzi participantkami z vidieka a mesta?
VO6: Ako silný je vzťah medzi kvalitou života a vekom?
VO7: Ako silný je vzťah medzi kvalitou života a dobou od ukončenia liečby?
VO8: Existujú rozdiely v kvalite života medzi participantkami v závislosti od výskytu komorbídneho onkologického ochorenia?
VO9: Existujú rozdiely v kvalite života medzi participantkami v závislosti od výskytu recidívy?

METÓDY

VÝBEROVÝ SÚBOR

- 114 pacientiek po liečbe rakoviny prsníka
- vek: 33 až 85 rokov (M=56,19; SD=11,26)
- čas od ukončenia liečby: 1 až 369 mesiacov (Mdn=18; IQR=34,50)
- recidíva → N=10
- komorbídne onkologické ochorenie → N=11

VÝSKUMNÝ PLÁN

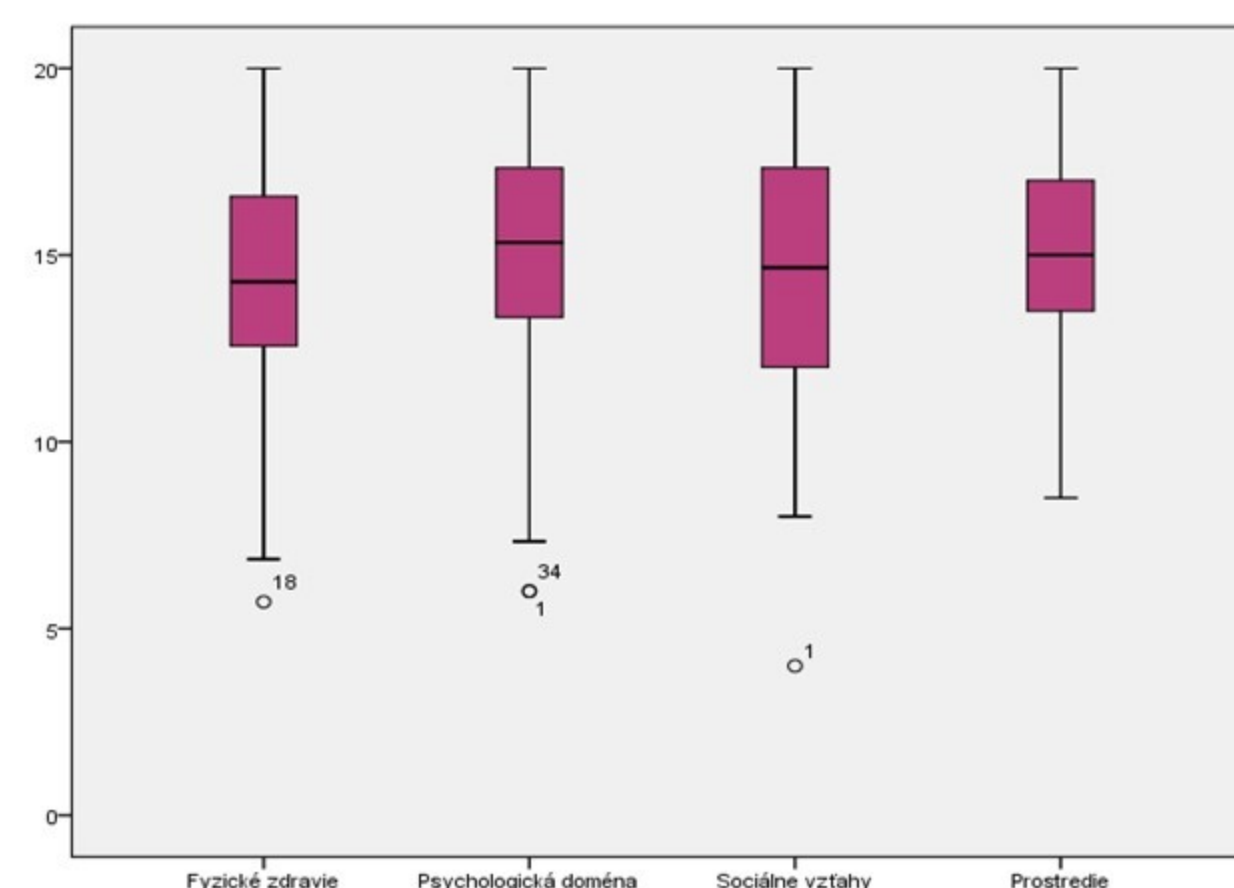
- kvantitatívny výskum, exploračný

POUŽITÁ METÓDA

- WHOQOL-BREF - Dotazník kvality života WHO - skrátená verzia (WHO 1996)
- teoretické rozpätie bodov v jednotlivých doménach → 0 - 20

VÝSLEDKY A DISKUSIA

ÚROVEŇ KVALITY ŽIVOTA

Graf 1: Krabičkové grafy škál WHOQOL-BREF

- najviac zasiahanúť je oblasť fyzického zdravia (Obročniková a kol., 2017)

SOCIODEMOGRAFICKÉ CHARAKTERISTIKY

Vzdelanie

- pacientky s ukončenou VŠ hodnotia kvalitu života lepšie, najmä v dimenzii *Prostredie*.
- rovnako vzťah kvality života a vzdelania prezentujú Morrill a kol. (2008) a tiež Winnie a Jonas (2019)

Pracovný status

- aktuálne zamestnané pacientky hodnotia kvalitu života lepšie, najmä v oblasti *Fyzické zdravie*
- zistili sme zanedbateľný vzťah kvality života a pracovnej vyťaženia

Partnerský status

- zadané ženy hodnotia kvalitu života lepšie, najmä v dimenzii *Sociálne vzťahy*
- ako najnižšiu hodnotia svoju kvalitu života vdovy
- rovnako vzťah kvality života a partnerského statusu uvádzajú aj Obročniková a kol. (2017) a Samarco a Konecny (2008)
- Winnie a Jonas (2019) zistili u vydatých pacientiek väčšie psychosociálne problémy

Bydlisko

- bydlisko úroveň kvality života nediferencuje

Vek

- vzťah kvality života a veku je zanedbateľný
- zistenie je v rozpore so závermi iných autorov → s vekom klesá kvalita života v oblasti fyzického zdravia (Babinčák a Krnáčová, 2015) a stúpa kvalita života v oblasti psychického prežívania a sociálnych vzťahov (Finck a kol., 2018)

KLINICKÉ MARKERY

Dĺžka času od ukončenia liečby

- zistili sme vzťah v dimenzii *Prostredie*, pričom so zvyšujúcim sa časom sa znižuje kvalita života v tejto oblasti. Zvyšné vzťahy boli zanedbateľné.

Výskyt komorbídneho onkologického ochorenia

- zistili sme vyššiu kvalitu života v dimenziách Fyzické zdravie, Psychické fungovanie a Sociálne vzťahy u pacientiek bez komorbídneho onkologického ochorenia

Výskyt recidívy

- výskyt recidívy úroveň kvality života nediferencuje

Rozdiely v kvalite života v závislosti od vzdelania

Najvyššie dosiahnuté vzdelanie	Fyzické zdravie	Psychologická doména	Sociálne vzťahy	Prostredie
stredná odborná škola	13,43	14,96	14,55	14,25
gymnázium	14,00	15,33	12,00	14,33
vysoká škola	14,97	15,76	15,13	15,73
p	,094	,383	,060	,029
rm	,208	,131	,225	,253

Rozdiely v kvalite života v závislosti od pracovného statusu

Pracovný status	Fyzické zdravie	Psychologická doména	Sociálne vzťahy	Prostredie
zamestnaná	15,17	15,93	15,56	15,83
dôchodok	13,79	15,33	14,74	14,50
invalidný dôchodok	13,88	14,89	13,78	14,50
p	,029	,246	,136	,076
rm	,269	,168	,201	,235

Rozdiely v kvalite života v závislosti od partnerského statusu

Aktuálny partnerský status	Fyzické zdravie	Psychologická doména	Sociálne vzťahy	Prostredie
bez partnera	14,86	15,33	15,33	15,67
vydatá	14,74	15,56	14,77	15,06
rozvedená	13,57	16,13	14,00	14,50
vdova	12,76	14,33	12,44	14,00
mám partnera	15,14	15,11	16,57	15,50
p	,193	,538	,035	,724
rm	,233	,167	,303	,136

Vzťah kvality života a veku

	Fyzické zdravie	Psychologická doména	Sociálne vzťahy	Prostredie
Vek	-,153	-,030	-,145	-,094

Vzťah kvality života a doby od ukončenia liečby (UL)

	Fyzické zdravie	Psychologická doména	Sociálne vzťahy	Prostredie
UL	-,159	-,119	-,150	-,248

Rozdiely v kvalite života v závislosti od výskytu komorbíd

Komorbídita	Fyzické zdravie	Psychologická doména	Sociálne vzťahy	Prostredie
nie	14,68	15,55	15,08	15,13
áno	12,00	12,00	11,11	14,17
p	,003	,009	,001	,308
rm	,282	,247	,305	,096

Dimenzie		Vnútná konzistencia
Fyzické zdravie	aktivity bežného dňa, potreba lekárskej starostlivosti, energia a únava, pohyblivosť, bolesť a diskomfort, spánok a odpočinok, prítomnosť	$\alpha = ,868$
Psychologická doména	akceptovanie telesného vzhľadu, negatívne prežívanie, pozitívne prežívanie, sebaúcta, spiritualita a náboženstvo, kognitívne procesy	$\alpha = ,862$
Sociálne vzťahy	blízke vzťahy, sociálna opora, sexuálny život	$\alpha = ,688$
Prostredie	finančné prostriedky, pocit bezpečia, dostupnosť a kvalita sociálnej a zdravotnej starostlivosti, domáce prostredie, dostupnosť informácií, možnosti využitia voľného času, spokojnosť s podmienkami prostredia, doprava	$\alpha = ,827$

LITERATÚRA

- Babinčák, P. & Krnáčová, Z. (2015). Prediktory subjektívne hodnotenej kvality života: sebahodnotenie, neuroticizmus a extravertizácia. In M. Bozogaňová, M. Kopaničáková & J. Výrost (Eds.). *Sociálne procesy a osobnosť 2014* (pp. 29-35). Košice: Spoločenskovedný ústav SAV.
- Finck, C. et al. (2018). Quality of life in breast cancer patients: Associations with optimism and social support. *International Journal of Clinical and Health Psychology*, 18, 27-34. doi: 10.1016/j.ijchp.2017.11.002
- Globocan. (2018). *Globocan*. Dostupné na: <http://globocan.iarc.fr/Pages/online.aspx>
- Morrill, E. F. et al. (2008). The interaction of posttraumatic growth and posttraumatic stress symptoms in predicting depressive symptoms and quality of life. *Psycho-Oncology*, 17, 948-953. doi: 10.1002/pon.1313
- Obročniková, A. et al. (2017). Quality of life in women with breast cancer. *Mafanet Journal*, 5(2), 54-61. Dostupné na: <https://mj.mefanet.cz/mj-20170425>
- Samarco, A. & Konecny, L. M. (2008). Quality of Life, Social Support, and Uncertainty Among Latina Breast Cancer Survivors. *Oncology Nursing Forum*, 35(5), p. 844-849. doi: 10.1188/08/ONF.844-849
- Winnie, J. A. & Jonas, R. A. (2019). Psychosocial Factors Associated with Breast Cancer Patients. *Journal of Social Work, Education and Practice*, 4(2), 12-16.
- World Health Organization (1996). WHOQOL - BREF. *Introduction, administration, scoring and generic version of the assessment*. Geneva: WHO.
- World Health Organization (1999). *WHOQOL - Annotated Bibliography*. Geneva: WHO.

VERONIKA CHLEBCOVÁ
Fakulta psychológie PEVŠ
Tomášikova 20
821 02 Bratislava
xchlebcova@is.paneurouni.com

VERONIKA BOLEKOVÁ
Fakulta psychológie PEVŠ
Tomášikova 20
821 02 Bratislava
veronika.bolekova@paneurouni.com

EVA NANIŠTOVÁ
Fakulta psychológie PEVŠ
Tomášikova 20
821 02 Bratislava
eva.nanistova@paneurouni.com